

*Кравцов О., к.х.н., доцент,
НТУ «Дніпровська політехніка»*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Цифрова трансформація України є важливою передумовою модернізації суспільно-політичної системи України, а також уможливорює розвиток цифрової економіки й цифрового ринку. Відбувається низка трансформацій повсякденних практик у різних сферах суспільного життя внаслідок застосування інформаційно-комунікативних технологій.

Незважаючи на значні успіхи в реалізації проєктів цифровізації, в Україні залишається низка невирішених проблем. Повільне запровадження технологічних інновацій у «цифрову» еру наражає на ризик невиконання завдань та досягнення цілей органами управління, їх витрати збільшуються, неефективність зростає, вони все більше стають структурами, що не відповідають викликам часу. В умовах війни та поствоєнної відбудови України особливого значення набуває необхідність прискорення та підвищення ефективності цифровізації на місцевому рівні.

Дослідження питань щодо розвитку е-урядування, цифровізації та цифрової трансформації присвячено цілий ряд наукових праць вітчизняних науковців та фахівців публічного управління та цифрового розвитку: Грицяк Н.В., В.М. Дрешпак, І.Б. Жилияєв, С.А. Квітка, А.Г. Ложковський, Т.М.Маматова, Малиновський В.Я., Орлов О.В., Ю.Б. Пігарев, А.І. Семенченко та інші. Однак, зазначити, що сфера запровадження цифрових технологій є надзвичайно динамічною і потребує ретельного подальшого дослідження та аналізу.

Цілі тез – виявлення проблемних аспектів цифровізації територіальних громад в Україні.

Україна вже суттєво просунулась в реалізації проєктів цифровізації. За останні роки Україна значно посилила свої позиції у цифровому реформуванні державного апарату й підзвітності влади. Цифровізація охопила не лише простір електронного документообігу органів державної влади й накопичення сфери відкритих даних, а й сферу цифрової освіти й електронної участі громадян України. Про це свідчать позиції України, відображені у рейтингу «E-Government Survey 2020» – у 2018 р. наша держава посідала 82 місце, у 2020 р. вже 69. Це стало можливим завдяки активній та наполегливій роботі нового центрального органу виконавчої влади – Міністерства цифрової трансформації. На це відомство покладається формування й реалізація державної політики у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування й електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері розвитку цифрових навичок і

цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку ІТ-індустрії.

Наразі Міністерством цифрової трансформації реалізовано низку важливих проєктів – Дія, Дія.Бізнес, Дія.Цифрова освіта, Безпека дітей в Інтернеті, e-Резидентство, Diia City, e-Декларація, Євроінтеграція, кожен з яких акумулює важливі принципи цифрового врядування – швидке і зручне надання державних онлайн-послуг, створення мобільного застосунку з цифровими документами, допомога малому і середньому бізнесу, функціонування мобільних центрів адміністративних послуг у кожному куточку України, навчання. Загалом, в Україні Міністерством цифрової трансформації започатковано 94 проєкти, які охоплюють всі найважливіші сфери: Е-Юстиція, Е-Освіта і наука, Е-Оборона, Е-Цифрова трансформація, Е-Захист довкілля та природних ресурсів, Е-Державне майно, Е-Кіберзахист, Е-статистика, Е-антимонопольний, Е-сільське господарство, Е-внутрішні справи, Е-Закордонні справи, Е-Культура та інформаційна політика, Е-Соціальна політика, Е-Фінанси, Е-Ветерани, Е-Інфраструктура, Е-Охорона здоров'я, Е-Економіка та торгівля, Е-Розвиток громад та територій, Е-Реінтеграція, Е-Енергетика (Проєкти).

В різних програмах та планах знаходять своє відображення три основні ознаки цифровізації:

- усі види контенту переходять з аналогових, фізичних і статичних у цифрові, стають мобільними та персональними. Водночас кожна особа отримує можливість контролювати свій особистий контент, направляти інформаційні запити, формувати індивідуальну траєкторію інформаційної діяльності;

- наявний перехід до простих технологій комунікації: технологія стає лише засобом, інструментом спілкування, а головна характеристика засобу й технології – керованість;

- гетерогенність комунікації: вертикальна, ієрархічна комунікація втрачає актуальність, відбувається перехід до мережевої структури комунікації (Чорний, 2021).

При цьому треба враховувати, що успішність процесів цифрової трансформації публічного управління потребує докорінних змін системи освіти як фахівців у цій галузі, так і публічних службовців й поступового узгодження освітньо-професійних програм з технологічною й інформаційно-комунікаційною динамікою українського суспільства.

Міністерством цифрової трансформації України започатковано курси із базової цифрової грамотності, в основі яких – загальноєвропейські стандарти викладання та оцінки

цифрової компетентності. Даний проєкт впроваджено за підтримки швейцарсько-української Програми EGAP, компаній Google, Microsoft, Академія ДТЕК, CISCO. Працівники публічних органів мають можливість підвищити свою цифрову компетентність шляхом проходження курсів у національній онлайн-школі за такими напрямками: «Цифрова грамотність державних службовців 1.0. на базі інструментів Google»; «Відкриті дані для державних службовців»; «Доступ до публічної інформації», «Персональні дані», «Електронний підпис», «Що таке державна політика і як її формувати», «Як громаді стати цифровою», які реалізовані на державній освітній платформі «Дія» Міністерства цифрової трансформації України.

Також урядом схвалено концепцію розвитку цифрових компетентностей та затверджено план заходів з її реалізації до 2025 року (Концепція розвитку).

Основною метою цієї Концепції є визначення пріоритетних напрямів і основних завдань з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей, підвищення рівня цифрової грамотності населення, зокрема працездатних осіб, громадян похилого віку, малозабезпечених сімей, осіб з інвалідністю, інших вразливих груп населення, в умовах розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства. Основними завданнями цієї Концепції є:

- формування та розвиток цифрових навичок та цифрових компетентностей в суспільстві, що сприятимуть розвитку цифрової економіки та суспільства, а також розвитку електронної демократії і людського капіталу;
- забезпечення правового регулювання з питань формування державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей громадян;
- розроблення комплексних змін до законодавства, що забезпечить визначення цифрової освіти, цифрових навичок та цифрових компетентностей у сферах суспільного життя;
- визначення системи та опису складових цифрової компетентності (рамки цифрової компетентності), а також вимог до рівня володіння цифровими навичками та цифровими компетентностями різних категорій працівників, зокрема в професійних стандартах;
- забезпечення координації дій на рівні органів виконавчої влади з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей;
- створення індикаторів для моніторингу стану розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей;
- підвищення рівня обізнаності громадян щодо небезпек в Інтернеті (Концепція розвитку).

Відповідні плани знайшли своє відображення і у «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки», де вказано про недостатню практику та досвід впровадження цифрових технологій, незадовільний рівень цифрової компетентності наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників (Про схвалення Стратегії).

Наступною значною проблемою є наявність «цифрового розриву» через відсутність сучасних засобів комунікації (смартфонів, планшетів тощо) та, власне, підключення до мережі Інтернет (брак коштів, неможливість прокладання дротової лінії, відсутність покриття), що дуже помітно на рівні місцевих громад. Для його подолання потрібні спільні зусилля центральних органів виконавчої влади, місцевої влади, бізнесу, громадських об'єднань. Скоріш за все відповідні проєкти можливо буде реалізувати тільки після завершення військового стану. Наразі можна тільки сподіватись, що будуть реалізовуватись проєкти подібні до проєкту Укртелекому з встановлення загальнодоступних точок доступу WiFi.

Підсумовуючи, треба зазначити що успіхи України в сфері цифрової трансформації значною мірою обумовлені співпрацею з європейськими та іншими міжнародними структурами, відбувається побудова організаційно-правової основи цифрової трансформації органів публічного управління, відбувається розвиток цифрових навичок та компетенцій публічних службовців. Але для успішності трансформаційних процесів питанням розвитку цифрових компетентностей публічних службовців необхідно приділяти більшу увагу на всіх рівнях влади. Також потрібно активно впроваджувати цифрові технології в навчальний процес для більш результативного розвитку цифрової грамотності у сфері публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Проєкти цифрової трансформації. URL: <https://plan2.diia.gov.ua/projects/>.
2. Чорний С.В. Поняття та перспективи розвитку цифровізації у сфері публічного управління. Київський часопис права. 2021. № 4.
3. Концепція розвитку цифрових компетентностей: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.